

KEKSALARGA IJTIMOYIY XIZMAT KO'RSATISH JAHON TAJRIBASI MIQIYOSIDA

Suyumova Marxabo Sherzod qizi

Farg'ona davlat universiteti 2-bosqich talabasi

***Annotatsiya:** Bilamiz, insonlarga xos eng oliy ezgu fazilat bu qadrlash, e'zozlashdir. Biz ushbu maqolani yozishda asosiy qaraladigan e'tiborimiz, doimo duoda yuruvchi bizni qadri baland ota-onalarimiz, keksalarimizga ijtimoiy xizmat ko'rsatish hozir qanchalik ahamiyatga ega ekanligini ushbu maqolada yoritib berilgan. Har bir yoshlarning burchi va vazifasi keksalarga doimo yordam berish xabar olish ularning duolarini olish demakdir.*

***Kalit so'zlar:** Keksalar, ijtimoiy xizmat, g'amxo'rlik, qadr-qimmat, oila, saxovat va muruvvat.*

Bugungi kunda har bir sohada har bir jabhada inson qadri yuqori turadi. Shu qatori yurtimizda yoshlardan ham keksalarga ko'proq e'tibor qaratilishi ko'zni quvnatadi. Keksalarga ijtimoiy xizmat ko'rsatish va bu sohani yurtimizda yanada kuchaytirish va rivojlantirish uchun jahon tajribasidan yurtimizda keng miqiyosida qo'llash zamon talabidir.

Hozirgi bosqichda keksalar bilan ijtimoiy ish olib borish muammolari ko'pchilikning diqqat markazida o'z faoliyatini ilmiy asoslash va strategiyalarni ishlab chiqishga yo'naltiradigan ijtimoiy institutlar ushbu yosh guruhi uchun etarli turmush darajasini ta'minlash. Maqolada ijtimoiy-psixologik ochib berilgan qariyalarning xususiyatlari, ya'ni yolg'izlik hissi, ijtimoiy tushunish qiymati ya'ni bu hodisaning jamiyat a'zosi sifatida inson uchun ahamiyatini ta'kidlashdir. Yolg'izlikni faqat individual hodisa sifatida tushunish xavfi ko'pchilikda ijtimoiy hodisa sifatida yolg'izlikning mohiyati bilan bevosita bog'liq bo'lgan dinamik omillar olinmaydi hisobga. Boshqa tomondan, yolg'izlikning ijtimoiy ko'rinishlariga haddan tashqari e'tibor uning insonning ichki dunyosi uchun ahamiyatiga e'tibor berish, uni noto'g'ri tushunishga olib kelishi mumkin yolg'izlikning individual funktsiyalari. Kim va gerontologik assotsiatsiya tomonidan qabul qilingan tasnifga ko'ra, keksalar 60-74 yoshdagilar, 75-90 yoshdagi qariyalar va 90 yoshdan oshgan uzoq umr ko'rgan odamlarni o'z ichiga oladi. Ushbu toifadagi aholi bilan ijtimoiy ish uning o'ziga xos xususiyatlariga va ularning ijtimoiy va shaxsiy faoliyati jarayonida duch keladigan ijtimoiy muammolarga asoslanishi kerak. Qariyalarning asosiy muammolariga

quyidagilar kiradi: Qariyalarning hayotiy faoliyatini cheklash. Bu keksalikka erishgan va yosh xususiyatlariga ko'ra ko'plab odatiy ijtimoiy rol va maqomlardan voz kechishga majbur bo'lgan jamiyatning ko'plab a'zolari duch keladigan eng o'tkir va og'riqli muammolardan biridir. Keksa odamni faol hayotdan qaytarish va boshqa odamlar bilan munosabatlarning xarakterini o'zgartirish. Jamiyatda keksa odamning ijtimoiy mavqeining keskin pasayishi. Bo'sh vaqtning katta miqdori va to'ldirish sifati mavjudligi. Rossiya jamiyatini modernizatsiya qilish sharoitida keksa fuqarolarning ijtimoiy muammolarini hal qilish va yumshatishning eng muhim samarali mexanizmlaridan biri ularning ijtimoiy xizmatlarini tashkil etishdir. Ijtimoiy xizmatlar - bu ijtimoiy qo'llab-quvvatlash, ijtimoiy va tibbiy xizmatlar, psixologik va ma'rifiy xizmatlar, ijtimoiy-huquqiy xizmatlar va moddiy yordam ko'rsatish, shuningdek, og'ir ahvolda bo'lgan fuqarolarni ijtimoiy moslashtirish va reabilitatsiya qilishni ta'minlaydigan ijtimoiy xizmatlarning faoliyati. Statsionar va statsionar bo'lmagan ijtimoiy xizmat ko'rsatish muassasalari og'ir ijtimoiy-iqtisodiy vaziyatni yumshatishga yordam beradi. Ular keksa odamlarning hayot sifatini yaxshilashga faol hissa qo'shadi, ularning turmush tarzini optimallashtirish va psixologik yordam va sog'lig'ini saqlash bilan bog'liq turli muammolarni hal qilish uchun sharoit yaratadi. Ijtimoiy xizmatlar amaliyoti kam harakatchan aholining muammolarini yumshatishga yordam beradi, hayot sifatini yaxshilashga yordam beradi va keksa odamlarning turmush tarzini optimallashtirishga yordam beradi. Keksa odamlar uchun ijtimoiy xizmat ko'rsatishning eng keng tarqalgan shakli hududiy ijtimoiy xizmat ko'rsatish markazlari hisoblanadi. Bunday markazlar ishida majburiy minimum uchta bo'limning mavjudligi:

- 1) uyda ijtimoiy yordam,
- 2) vaqtinchalik kunlik bo'lish,
- 3) shoshilinch ijtimoiy yordam.

Markazlarning asosiy vazifa va funksiyalari quyidagilardan iborat: ijtimoiy qo'llab-quvvatlashga muhtoj keksalarni aniqlash; ijtimoiy qo'llab-quvvatlashga muhtoj shaxslarga yordamning o'ziga xos turlari va shakllarini aniqlash; birgalikda ishlash uchun davlat va jamoat tashkilotlarini jalb qilish; bunday yordamga muhtoj shaxslarga bir martalik yoki doimiy xarakterdagi turli ijtimoiy xizmatlar ko'rsatish; nogiron keksalarga doimiy va har tomonlama ijtimoiy xizmatlar ko'rsatish; bepul madaniy, yuridik va tibbiy xizmatlar ko'rsatish, markaz tomonidan xizmat ko'rsatuvchi shaxslarga umumiy ovqatlanish; nogiron pensionerlar va nogironlarga uyda bepul yordam ko'rsatish, oziq-ovqat va uy-ro'zg'or buyumlari, dori-darmonlar, sog'liqni saqlash, kommunal xizmatlar, maishiy xizmatlar va boshqalar bilan ta'minlashni tashkil etish; tabiiy, gumanitar va shoshilinch ijtimoiy yordamni tashkil

etish; markaz xodimlarining xizmat vazifalari doirasiga kirmaydigan qo'shimcha xizmatlar ko'rsatish. Ijtimoiy xizmat ko'rsatish markazida keksalar bilan ijtimoiy ishning yangi texnologiyalari ishlab chiqilib, tatbiq etilmoqda. Masalan, kunduzgi parvarishlash bo'limlari keksa odamlarni muloqot orqali o'z turlari orasida yangi sharoitlarga moslashtirish uchun maxsus yaratilgan; o'z-o'ziga yordam va o'zaro yordam guruhleri tashkil etilgan. Kunduzgi bo'limga tashrif buyurish keksalarga nafaqat bepul oziq-ovqat va tibbiy yordam olish, balki o'ziga bo'lgan ishonchini mustahkamlash, jamiyat uchun ahamiyatini oshirish imkoniyatini beradi. Moliyaviy va moddiy yordamga qo'shimcha ravishda uyda yordam ko'rsatish mijozlarga huquqiy, psixologik va tibbiy yordam va maslahatlar berish imkonini beradi. Ekstremal vaziyatda bo'lgan har qanday shaxs tez yordam yoki shoshilinch ijtimoiy yordam bo'limiga murojaat qilishi mumkin. Moliyaviy, moddiy va yuridik yordam ko'rsatilishi mumkin. Ijtimoiy sartaoshxonalar, kirxonalar, maishiy texnika ta'mirlash ustaxonalari, ijara do'konlari, kiyim-kechak va poyabzal tikish va ta'mirlash ustaxonalari kam ta'minlangan fuqarolar uchun arzon narxlarda xizmat ko'rsatadi. Ijtimoiy xizmatning yangi shakli - qariyalar uyi yoki hospis — o'limga duchor bo'lgan bemorlarga o'z vaqtida yordam ko'rsatishga yordam beradigan ixtisoslashtirilgan muassasa, ularning ma'naviy va jismoniy azoblarini engillashtiradi.¹

Qariyalar uylari (hospislar) odatda kasalxonalarda tashkil etiladi va og'ir bemorlarni, asosan, qariyalar va qariyalarni davolashni qo'llab-quvvatlash uchun mo'ljallangan. Ushbu muassasa faoliyatining asosiy yo'nalishlari: malakali tibbiy yordam; ijtimoiy xizmatlar; tibbiy tayinlash va protseduralarni o'z vaqtida bajarish; bemorlar va qariyalarni tibbiy rehabilitatsiya qilish; bemorlar va qariyalarning ahvolini dinamik kuzatish; — surunkali kasalliklarning asoratlari yoki kuchayishini o'z vaqtida aniqlash. Shunday qilib, biz keksa odamlar bilan ijtimoiy ishning mohiyati, birinchi navbatda, qulay vaziyatlarni, foydali aloqalarni shakllantirishga hissa qo'shadigan ijtimoiy xizmat ko'rsatish muassasalari tarmog'ini yaratish, keksa odamlarning ehtiyojlarini qondirish, deb xulosa qilishimiz mumkin. bir guruh aholi, ularning imkoniyatlarini munosib qo'llab-quvvatlash uchun qulay muhit yaratish. Ijtimoiy ish, shuningdek, ko'zga ko'rinadigan ijtimoiy kuchga aylanib borayotgan "uchinchi yoshdagi" fuqarolarning ijobiy salohiyatini aniqlashga yordam beradi, to'plangan amaliy tajribani baholashga yordam beradi va milliy siyosat va ijtimoiy dasturlarni qarigan aholi ehtiyojlariga yaqinlashtiradi.

Xulosa qilib shuni aytadigan bo'lsak Yoshlik bilan keksalik orasidagi fursat naqadar qisqa! Yoshlik o'tib borayotganini hech kim sezmaydi, ammo unin g o'tib

---

¹ [431.pdf \(uib.kz\)](#)

ketganini hamma his qiladi, yuqoridagi ma'lumotlarni kuztib xulosa qiladigan bo'lsak keksalarni e'zozlash eng yuqori burchimizdir, bejiz yurtboshimiz birinchi prezidentimiz Islom Karimov 2015-yilni "Keksalarni e'zozlash yili" deb e'lon qilmagan. Hozirgi kundagi sharoitlar talab doirasidan kelib chiqqan holda ijtimoiy xizmat ko'rsatish yuqori ko'rsatkichlarda. Keksalarga ijtimoiy xizmat ko'rsatishda jahon tajribasini yurtimizda yanada keng tadbqiq etish yolg'iz keksalar bilan individual ishlash ularga g'amxo'rlik ko'rsatish bizning insoniylik burchimizdir, zero inson qadri har narsadan ustundir.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Bondarenko I. Social cohesion and concern for the interests of older people. // I. Bondarenko-Social work. — 2008. — No. 1.
2. Technology of social work: Textbook. student's guide. higher. educational. institutions / Under the editorship of I. G. Zainasheva. — M.: Humanit.ed. Vlados center, 2002. P. — 154.
3. Erlanova R. I. Technologies of social service for the elderly and disabled at home: A textbook. — Moscow: Publishing and trading Corporation «Dashkov and K», 2007. — P. 16.
5. Basics of social work. OTV. ed. Pavlenok P. D. M.: INFR AM. 2001. C-216. Grishina L. P. problems of disability in the Russian Federation. M., 1995. 125
6. S. Kholostova E. I. Social work: A textbook. — 5th ed. — Moscow: Publishing and trading Corporation «Dashkov and K», 2007. — 595.
7. ¹ [431.pdf \(uib.kz\)](#)
8. Yusufovich, A. A. (2020). ISSUES OF FORMATION OF COMMUNICATIVE COMPETENCE, WHICH IS AN INTEGRAL PART OF PROFESSIONAL-PEDAGOGICAL TRAINING OF FUTURE TEACHERS IN THE EDUCATIONAL PROCESS. *European Journal of Research and Reflection in Educational Sciences Vol, 8(7)*.
9. Tojimatov, J., & Egamberdiyev, O. (2022). THE IMPORTANCE OF PHYSICAL EDUCATION IN THE FORMATION OF PSYCHOLOGICAL HEALTH OF A PERSON.
10. Egamberdiyev, O., Kholdarova, Z., & Khusanova, M. (2022). THE ORDER OF THE APPEARANCE OF THE PEOPLE'S DIPLOMACY OF THE GREAT SILK ROAD COUNTRIES.
11. ugli Egamberdiyev, O. A., ugli Maxamadjonov, J. Z., & kizi Sobirova, A. M. (2022). NEED TO FORM CREATIVE COMPETENCE IN EDUCATORS. *Educational Research in Universal Sciences, 1(3)*, 162-165.

- 12.ugli Egamberdiyev, O. A., ugli Maxamadjonov, J. Z., & kizi Sobirova, A. M. (2022). USE OF INNOVATIVE TECHNOLOGIES IN THE EDUCATIONAL ACTIVITY OF EDUCATIONAL ORGANIZATIONS. *Educational Research in Universal Sciences*, 1(3), 166-169.
- 13.ugli Egamberdiyev, O. A., ugli Maxamadjonov, J. Z., & kizi Sobirova, A. M. (2022). DIFFERENT APPROACHES TO THE DEVELOPMENT OF CHILDREN'S SPEECH. *Educational Research in Universal Sciences*, 1(3), 158-161.
- 14.Oyatillokh Alishero'g'li, E. (2022). Ways and Methods of Formation of Communicative Competence in Future Teachers. *EUROPEAN JOURNAL OF INNOVATION IN NONFORMAL EDUCATION*, 2(4), 63-65.
- 15.Oyatillokh Alishero'g'li, E. (2022). Ways and Methods of Formation of Communicative Competence in Future Teachers. *EUROPEAN JOURNAL OF INNOVATION IN NONFORMAL EDUCATION*, 2(4), 63-65.
- 16.Iqboljon O'g'li, T. J., & Alisher o'g'li, E. O. (2022). THE IMPORTANCE OF PHYSICAL EDUCATION IN THE FORMATION OF PSYCHOLOGICAL HEALTH OF A PERSON. *PEDAGOGS jurnali*, 9(3), 4-7.